

Innst. O. nr. 3

(2007-2008)

Innstilling til Odelstinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument nr. 8:87 (2006-2007)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl, Martin Engeset og Bent Høie om lov om endring i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) (adgang til å informere NAV (Arbeids- og velferdsetaten) ved mistanke om trygdemisbruk)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Vedtatt til lov
om endring i lov 28. februar 1997 nr. 19 om
folketrygd (folketrygdloven)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endring:

§ 21-4 fjerde ledd skal lyde:

De som blir pålagt å gi opplysninger, erklæringer og uttalelser, plikter å gjøre dette uten ugrunnet opphold og uten hinder av taushetsplikt. *Personer og institusjoner som kan pålegges å gi opplysninger, kan av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikten informere trygdeetaten ved mistanke om uberettiget tilegnelse av trygdemidler. En institusjon eller person som i god tro har gitt trygdeetaten opplysninger med hjemmel i andre punktum, kan ikke trekkes til ansvar.*

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer."

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

KOMITEENS BEHANDLING

Komiteen ba i brev av 16. mai 2007 om departementets vurdering av forslaget. Departementets svarbrev av 31. mai 2007 følger vedlagt innstillingen. Sakens ordfører rettet videre en forespørsel 10. oktober 2007 til statsråden vedrørende fremdriften av de bebudede lovendringene. Statsrådens svarbrev av 17. oktober 2007 følger vedlagt.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, Eva Kristin Hansen, Per Rune Henriksen og Sverre Myrli, fra Fremskrittspartiet, Robert Eriksson, Kari Kjønås Kjos og Kenneth Svendsen, fra Høyre, Martin Engeset, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, fra Kristelig Folkeparti, Åse Gunhild Woie Due-sund, fra Senterpartiet, Dagfinn Sundsbø og fra Venstre, André N. Skjelstad, viser til at forslaget innebærer adgang for personer/institusjoner som kjenner til trygdemisbruk eller forhold som kan tyde på trygdemisbruk, kan gi opplysninger av eget tiltak og uten hinder av eventuell taushetsplikt. Et slikt forslag ble fremmet i Ot.prp. nr. 60 (2001-2002) Lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover, men ble ikke vedtatt i Stortinget, jf. Innst. O. nr. 56 (2001-2002).

Komiteen viser til svarbrev fra statsråd Bjarne Håkon Hanssen til arbeids- og sosialkomiteen, datert 31. mai 2007, hvor en varsler at en arbeider med flere forslag, blant annet en tipsordning, og at disse forsla-

gene vil bli sendt på alminnelig høring. Statsråden skriver i brev av 17. oktober 2007 til arbeids- og sosialkomiteen at saken er ute til høring med svarfrist 15. november 2007, og at Regjeringen i løpet av vårsesjonen 2008 vil legge egen sak frem for Stortinget.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, vil vise til at de betenkeligheter som knyttet seg til virkningene av forslaget som ble fremmet i Innst. O. nr. 56 (2001-2002), har samme gyldighet i dag som da det ble fremmet. På den andre siden vil forslaget kunne bidra til å avsløre trygdemisbruk.

Flertallet viser til at saken er ute til høring, hvor en vil få belyst de positive og negative sidene ved forslagene. Flertallet vil på denne bakgrunn avvente å ta stilling til forslaget som er fremmet i Dokument nr. 8:87 (2006-2007) og fremmer følgende forslag:

"Dokument nr. 8:87 (2006-2007) vedlegges protokollen."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at det i den senere tid er avdekket flere tilfeller av trygdemisbruk, som både av størrelse og varighet er av en slik karakter at det svekker tilliten til trygdesystemet. Dette er alvorlig av flere grunner: For det første innebærer trygdemisbruk at mennesker som rettmessig skal ha en trygdeytelse, står i fare for mistenkeliggjøring. For det andre fører urettmessig tilgang til trygdeytelser til feil bruk av offentlige midler og til at utgiftsnivået holdes kunstig høyt. Og for det tredje bidrar trygdemisbruk til at ytelsesnivået til rettmessige trygdemottakere holdes lavere enn det kanskje burde være.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen Bondevik II foreslo i Ot.prp. nr. 60 (2001-2002) flere tiltak som skulle gjøre det enklere å avsløre trygdemisbruk. Av disse ble alle forslag vedtatt, med unntak av den endring til § 21-4 fjerde ledd som igjen foreslås i Dokument nr. 8:87 (2006-2007). Disse medlemmer registrerer at statsråd Bjarne Håkon Hanssen i sitt svarbrev av 31. mai 2007 til arbeids- og sosialkomiteen viser til at det er igangsatt en høringsprosess om nye tiltak for å bekjempe trygdemisbruk. Det er positivt. Dette er likevel ingen hindring for at en i påvente av en lovbehandlingsprosess som vil følge i kjølvannet av høringsrunden, kan iverksette virkningsfulle tiltak som alt er utredet for å bekjempe trygdemisbruk.

I brevet fra statsråden står det:

"De betenkeligheter som knytter seg til virkningene av en slik lovhjemmel, har selvsagt samme gyldighet i dag som da forslaget opprinnelig ble behandlet i Stortinget."

Betenkelighetene som det her vises til, er ikke konkretisert, ut over at kretsen som vil kunne gi opplysninger skal ha vært for omfattende. Disse medlemmer viser til at kretsen som ifølge forslaget i Dokument nr. 8:87 (2006-2007), uten hinder av taushetsplikt skal kunne gi opplysninger om mistenkt trygdemisbruk, er den samme kretsen som ellers kan pålegges å gi slike opplysninger. En kan vanskelig se at dette innebærer noen utvidelse av hvem som kan komme til å gi opplysninger, noe også ordlyden i lovendringsforslaget konkretiserer. Dette vil således heller ikke gi noen svekkelse av den enkeltes personvern i forhold til den lovhjemmel som er gjeldende i dag. Disse medlemmer konstaterer at det høringsnotatet som Arbeids- og inkluderingsdepartementet nå har sendt på høring, i enkelte sammenhenger går langt i retning av å svekke personvernet i arbeidet med å avdekke trygdemisbruk, blant annet i form av utlevering av personopplysninger mellom NAV og andre aktører.

Disse medlemmer viser videre til merknadene fra Høyre og Kristelig Folkeparti i Innst. O. nr. 56 (2001-2002), hvor det blant annet står:

"Disse medlemmer mener det så langt som mulig bør søkes å legge til rette for lik praksis når det gjelder bruk av denne muligheten til å gi trygdeetaten informasjon ved velbegrunnet mistanke om trygdemisbruk. Disse medlemmer ber derfor departementet utarbeide klarere retningslinjer for hvilke typer informasjon og i hvilke saker det kan være aktuelt for disse institusjonene og personene å benytte seg av sin mulighet til å informere.

Disse medlemmer forutsetter også at det ikke skal meldes fra til det lokale trygdekontoret, men til fylkestrygdekontorene og trygdemisbruksteamene. Disse medlemmer vil understreke at behovet for en innføring av en informasjonsrett er nødvendig selv om finansinstitusjoner har informasjonsplikt overfor politiet/Økokrim. Denne plikten er bare begrenset til informasjon om transaksjoner som har tilknytning til utbytte av en straffbar handling som har en strafferamme på mer enn seks måneder. I tillegg må Økokrim i dag "åpne sak" før opplysninger kan utleveres trygdeetaten. Disse medlemmer vil også understreke at trygdeetatens rolle først og fremst er å avsløre/identifisere trygdemisbruk, og at det deretter er politiets oppgave å etterforske saken."

Disse merknadene er fremdeles gjeldende.

Disse medlemmer fremmer i samsvar med forslaget i Dokument nr. 8:87 (2006-2007):

"I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 21-4 fjerde ledd lyde:

De som blir pålagt å gi opplysninger, erklæringer og uttalelser, plikter å gjøre dette uten ugrunnet opphold og uten hinder av taushetsplikt. Personer og institusjoner som kan pålegges å gi opplysninger, kan av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikten informere trygdeetaten ved mistanke om uberettiget tilegnelse av trygdemidler. En institusjon eller person som i god tro har gitt trygdeetaten opplysninger med hjemmel i andre punktum, kan ikke trekkes til ansvar."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til det store omfanget som trygdemisbruket har og er betenkt over utviklingen. Samtidig er det viktig å understreke at man her balanserer på en vanskelig linje mellom personvern og statens behov for å avsløre trygdejuks. Disse medlemmer vil advare mot en utvikling hvor for eksempel stadig flere hele pasientjournaler blir utlevert til NAV med den hensikt å avsløre trygdejuks. Dette vil etter disse medlemmers mening skade folks tillit til helsevesenet.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre og Kristelig Folkeparti:

Vedtak til lov

om endring i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 21-4 fjerde ledd lyde:

De som blir pålagt å gi opplysninger, erklæringer og uttalelser, plikter å gjøre dette uten ugrunnet opphold og uten hinder av taushetsplikt. Personer og institusjoner som kan pålegges å gi opplysninger, kan av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikten informere trygdeetaten ved mistanke om uberettiget tilegnelse av trygdemidler. En institusjon eller person som i god tro har gitt trygdeetaten opplysninger med hjemmel i andre punktum, kan ikke trekkes til ansvar.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råar Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:87 (2006-2007) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl, Martin Engeset og Bent Høie om lov om endring i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) (adgang til å informere NAV (Arbeids- og velferdsetaten) ved mistanke om trygdemisbruk) - vedlegges protokollen.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 23. oktober 2007

Karin Andersen

leder

Kenneth Svendsen

ordfører

Vedlegg 1

Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 31. mai 2007

Dokument nr. 8:87 (2006-2007) - Forslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl, Martin Engeset og Bent Høie - Lovendring i folketrykkløven - Adgang til å informere Arbeids- og velferdsetaten ved mistanke om trygdemisbruk

Jeg viser til arbeids- og sosialkomiteens brev av 16. mai 2007. Arbeidet med å hindre og avdekke trygdemisbruk er en prioritert oppgave for Arbeids- og velferdsetaten. Etaten har særskilte enheter til dette arbeidet, som særlig skal ta for seg saker der det er mistanke om organisert trygdemisbruk. Enhetene skal arbeide aktivt for bedre kontrollrutiner, slik at risikoen for misbruk blir redusert. Et nært samarbeid med andre etater er viktig.

Etter intensivering av trygdemisbruksarbeidet i 2001 er nærmere 3 900 personer meldt for bedrageri av til sammen ca. 450 millioner kroner. I 2006 ble 1 690 personer meldt for trygdemisbruk. Dette er vel 1 550 personer flere enn i 2000. Sakene gjaldt bedrageri for minst 188 millioner kroner, mot 20 millioner kroner i 2000. Økningen i avslørte tilfelle indikerer en effektivisering av arbeidet, men eventuelt også at misbruket har økt i omfang.

Tilgangen på opplysninger er vesentlig i forhold til å unngå urettmessige eller feilaktige utbetalinger. Slik tilgang kan sikres gjennom adgang til å innhente opplysninger og ved åpning for at etaten kan motta tips fra andre som sitter inne med kunnskap av betydning. Systematisk kontroll kan imidlertid bare etableres gjennom etatens egne hjemler til å kreve informasjon.

Når det gjelder det konkrete lovendringsforslaget i Dokument nr. 8:87 (2006-2007), innebærer det en adgang for personer/institusjoner som kjenner til misbruk eller forhold som kan tyde på misbruk, til å gi opplysninger av eget tiltak og uten hinder av eventuell taushetsplikt. Et slikt forslag ble fremmet i Ot.prp. nr. 60 for 2001-2002, men ikke vedtatt i Stortinget, jf. Innst. O. nr. 56 for 2001-2002. det ble blant annet vist til at kretsen som ville kunne gi opplysninger var for omfattende og at høringen var mangelfull. Forslaget i proposisjonen omfattet *alle* som kunne få

pålegg om å gi opplysninger i samband med behandlingen av en sak. En mente også at forslaget kunne tenkes å skade tilliten mellom de som fikk adgang til å gi opplysninger av eget tiltak og deres klienter/pasienter.

De betenkeligheter som knytter seg til virkningene av en slik lovhjemmel, har selvsagt samme gyldighet i dag som da forslaget opprinnelig ble behandlet i Stortinget. På den andre siden vil det klart nok kunne bidra til å avsløre trygdemisbruk.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet arbeider for tiden med en rekke forslag med sikte på ytterligere effektivisering av arbeidet mot trygdemisbruk. Et høringsnotat med forslag til aktuelle lovendringer er under utarbeidelse og det tas sikte på å sende saken på alminnelig høring. Arbeidet inkluderer også vurdering av tipsordninger tilsvarende den ordning som ble foreslått i 2001 og som er tatt opp igjen i Dok. nr. 8:87 for 2006-2007.

En tipsordning kan tenkes utformet på ulike vis og med ulikt omfang. Etter min vurdering er det vesentlig at forslag kan fremmes med bakgrunn i en alminnelig høring, der argumentene for og mot kommer fram, jf. stortingsbehandlingen av lovforslaget i 2001. Jeg vil sørge for at forslaget i dokumentet i den form det har der kommer med i høringsnotatet og blir kommentert av høringsinstansene.

I den forbindelse gjør jeg oppmerksom på at Finansnæringens Hovedorganisasjon i brev 6. juli 2006 har foreslått at det etableres en adgang for forsikringsbransjen mv. til å gi Arbeids- og velferdsetaten informasjon av eget tiltak, og foreslår samtidig at Arbeids- og velferdsetaten på samme vilkår får rett til å varsle finansinstitusjoner mv. om fare for forsikringssvindel. Det må regnes med at slike institusjoner i særlig grad vil kunne ha eller få opplysninger som indikerer trygdemisbruk. Forsikringsselskapene behandler skadesaker som ligger nær opp til sakene i Arbeids- og velferdsetaten, og ofte vil det versere sak på grunnlag av de samme forhold både i etaten og i forsikringsselskapet. Også dette forslaget vil bli vurdert i tilknytning til høringsnotatet.

Vedlegg 2**Brev fra arbeids- og sosialkomiteen til Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til, datert 9. oktober 2007****Spørsmål vedrørende Dokument nr. 8:87 (2006-2007)**

Arbeids- og sosialkomiteen behandler for tiden *Dokument nr. 8:87 (2006-2007)* - om forslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl, Martin Engeset og Bent Høie om lov om endring i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) (adgang til å informere NAV (Arbeids- og velferdsetaten) ved mistanke om trygdemisbruk). Det vises i denne forbindelse til komiteens brev av 16. mai 2007 til statsråd Bjarne Håkon Hanssen samt statsrådets svarbrev av 31. mai 2007 med kommentarer til Dokument 8-forslaget.

I Aftenposten 9. oktober 2007 blir det redegjort for at Arbeids- og inkluderingsdepartementet om kort tid skal ta stilling til et lovforslag som nå er ute på høring. Det opplyses at sitat: "forslaget åpner for oppmyking av taushetsplikten."

I forbindelse med komiteens videre fremdrift av Dokument 8-forslaget ønsker komiteen nærmere redegjort for følgende forhold:

Fristen for høringen samt når departementet tar sikte på å oversende saken.

På grunn av komiteens fremdrift ønskes et snarlig svar.

Det bes om at svarbrevet sendes direkte til Arbeids- og sosialkomiteen, Stortinget 0026 OSLO.

Vedlegg 3**Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 17. oktober 2007****Spørsmål vedr Dokument nr 8:87 (2006-2007) - Trygdemisbruk - Arbeids- og sosialkomiteen**

Jeg viser til komiteens brev 9. oktober 2007.

Til orientering kan jeg opplyse at fristen for å avgi uttalelse til det aktuelle høringsnotatet er 15. oktober 2007. Det er allerede gitt forlenget frist til en av de viktigste høringsinstansene, og det vil kunne være vanskelig å avslutte høringen før 15. november.

Høringsnotatet omfatter en rekke forslag til presiseringer i reglene om Arbeids- og velferdsetatens adgang til å innhente opplysninger uten hinder av taushetsplikt. Disse forslagene innebærer ingen prinsipielle endringer i forhold til i dag. Det foreslås imidlertid også en ny bestemmelse om informasjonsutveksling mellom etaten og forsikringsbransjen ved konkret mistanke om trygdemisbruk/forsikringssvin-

del. I den forbindelse tas også opp forslaget i Dok. nr. 8:87 om en mer generell varslingsrett uten hinder av taushetsplikt, og det bes om synspunkter fra høringsinstansene på dette.

Høringsnotatet inneholder videre forslag til revurderte bestemmelser om tilbakekreving av feilutbetalte ytelser, etablering av en renteordning i saker der Arbeids- og velferdsetaten har begått feil og regulering av forholdet mellom reglene i folketrygdloven og erstatningsretten.

Den aktuelle saken er omfattende, og det regnes med at høringsuttalelsene vil kunne være tilsvarende omfattende og kreve en grundig behandling i departementet. På bakgrunn av dette vil de nødvendige avklaringer kunne ta tid. Det regnes imidlertid med at en lovproposisjon vil kunne fremmes før påske 2008.

